

Пренько Я. О.<https://orcid.org/0000-0002-6223-7850>

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

МОВНІ СТРАТЕГІЇ АГРЕСОРА ТА ЖЕРТВИ

У статті здійснено комплексний аналіз мовних стратегій агресора та жертви в комунікативній взаємодії з позицій сучасної лінгвістики, прагматики та дискурс-аналізу. Особливу увагу зосереджено на виявленні вербальних маркерів агресії та мовних засобів самозахисту, які реалізуються в усному й писемному мовленні, зокрема в публічному, інституційному та цифровому дискурсах. Дослідження ґрунтується на положеннях теорії мовленнєвих актів, концепції стратегічної комунікації та критичного дискурс-аналізу.

Мовна стратегія агресора інтерпретується як система комунікативних дій, спрямованих на домінування, знецінення або маніпуляцію адресатом. До її характерних ознак належать використання імперативних конструкцій, негативно оцінної лексики, мовленнєвих актів погрози, звинувачення та узагальнень, а також прагматичних прийомів нав'язування інтерпретацій. Натомість мовна стратегія жертви виявляється через тактики пом'якшення, уникнення конфлікту, виправдання, апеляції до норм і цінностей або мовчазної згоди, що відображає асиметрію комунікативних ролей.

У статті доведено, що мовні стратегії агресора і жертви є динамічними, контекстуально зумовленими та взаємозалежними, а їх аналіз дозволяє глибше зрозуміти механізми формування комунікативного насильства та мовної уразливості. Результати дослідження мають теоретичне значення для розвитку лінгвістики конфлікту та прикладну цінність для освітнього, правового й медіакомунікативного середовищ.

Додатково в статті розглянуто роль мовних стратегій у формуванні ідентичностей учасників комунікації, де агресор і жертва конструюються не лише в соціальні ролі, а й у дискурсивні позиції. Акцент зроблено на тому, що мовлення агресора часто характеризується прагненням до нормалізації насильства через евфемізацію, іронізацію або раціоналізацію дій, тоді як мовлення жертви відзначається фрагментарністю, підвищеною емоційністю або, навпаки, надмірною формалізацією висловлювань. Такі особливості засвідчують глибокий зв'язок між мовною поведінкою та психоемоційним станом комунікантів.

Окрему увагу приділено аналізу мовних стратегій у ситуаціях асиметричної влади, де контроль над дискурсом стає інструментом впливу та підпорядкування. Доведено, що повторюваність певних мовних моделей сприяє закріпленню ролі жертви та ускладнює вихід із комунікативно-травматичної ситуації. Водночас окреслено потенціал трансформаційних мовних стратегій, які можуть сприяти відновленню суб'єктності жертви через переосмислення мовних засобів самопрезентації та опору.

Ключові слова: мовна стратегія, агресор, жертва, мовна агресія, комунікативна взаємодія, дискурс-аналіз, прагматика.

Постановка проблеми. У межах сучасної української лінгвістичної науки категорії мовної (комунікативної) стратегії та мовної тактики розглядаються як центральні поняття для аналізу мовленнєвої поведінки адресанта і взаємодії мовця з адресатом. Комунікативна стратегія інтерпретується як передбачуваний план дій мовця, спрямований на досягнення певної комунікативної мети, що ґрунтується на аналізі контексту комунікації, соціальних установок та праг-

матичних намірів [1, с. 54]. Стратегія охоплює загальні орієнтири мовленнєвої поведінки, які визначають вибір мовних засобів, способів організації дискурсу та побудови комунікативного акту в цілому.

Мовна тактика в наукових студіях українських лінгвістів постає сукупністю конкретних мовних дій і прийомів, що реалізують обрану стратегію на рівні окремих мовленнєвих епізодів. Тактика забезпечує практичне втілення генерального

плану поведінки в конкретних умовах дискурсу, ураховуючи мовні можливості та обмеження ситуації спілкування. Як підкреслює В. А. Глущенко, тактики виступають як функціональні компоненти комунікативної стратегії, що сприяють оптимізації мовленнєвої взаємодії в аналізі дискурсу [3, с. 38]. Такий підхід дозволяє дослідникові виявляти локальні мовні ходи, які здійснює мовець для досягнення своєї комунікативної мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження Л. В. Завальської в політичному дискурсі демонструє, що комунікативна стратегія аргументації реалізується через певні мовні тактики, наприклад, тактики обґрунтування тези, діалогу чи компромісу, які істотно впливають на сприйняття тексту й ефективність комунікації [2, с. 74]. Це підкреслює вагому роль лінгвістичного елементу у формуванні стратегій і тактик: не лише як загальних комунікативних установок, а як системи мовних гнучких рішень, що враховують контекст, інтерактивний дискурс та реакцію адресата.

Важливо окремо відзначити, що українські лінгвісти звертають увагу на важливість контексту та соціокультурної детермінованості стратегій і тактик. Зокрема, у дослідженнях, які аналізують медіадискурс, виявлено, що комунікативні стратегії в медійному мовленні пов'язані з вибором певних мовних засобів і структур, що відповідають жанровим вимогам і прагматичним намірам медіапрацівників та аудиторії [3, с. 35]. При цьому тактики виступають як конкретні способи реалізації обраної стратегії в межах певного жанру чи мовленнєвої ситуації.

У своїй праці І. В. Царьова наголошує, що сучасний дискурс інформаційної війни слід розглядати не як нейтральний простір трансляції фактів, а як складну лінгвокогнітивну систему, у межах якої мовні одиниці та нарративні структури виконують функцію інструментів цілеспрямованого дискурсивного впливу. Авторка доводить, що медіамовні кліше є семантично насиченими конструкціями, які водночас формують позитивні образи «свого» та конструюють негативні репрезентації «чужого» через оцінно марковані номінації, асоціативні зв'язки й повторювані нарративи агресії. У такому підході мовні засоби постають не допоміжним стилістичним елементом, а механізмом закріплення владних позицій у дискурсі, що безпосередньо корелює з аналізом мовних стратегій агресора, реалізованих через лексичні, семантичні та прагматичні маркери домінування,

а також із моделями вербалізації позиції жертви, обмеженої заданими межами інформаційного нарративу [11, с. 41].

Отже, у сучасній українській лінгвістиці мовна стратегія і мовна тактика розглядаються не як абстрактні поняття, а як динамічна система комунікативної поведінки, що інтегрує загальні планувальні орієнтири та конкретні мовні засоби їх реалізації. Такий підхід дає змогу досліджувати мовлення як цілеспрямовану діяльність, у якій стратегія виступає проектом мовних рішень, а тактика – конкретним втіленням у тексті та дискурсі. Завдяки цьому науковці отримують змогу аналізувати взаємодію мовних елементів і комунікативних намірів у різних соціальних та дискурсивних контекстах.

Постановка завдання. Мета статті полягає у виявленні та системному аналізі мовних стратегій агресора й жертви в сучасному дискурсивному просторі з акцентом на лінгвістичні маркери, прагматичні функції та комунікативні наслідки, а також у з'ясуванні ролі мовних засобів у конструюванні асиметрії влади й репродукції ролей агресора та жертви, зокрема в умовах цифрової комунікації.

Виклад основного матеріалу. Мовна стратегія агресора в комунікативній взаємодії реалізується через системне використання лінгвістичних засобів, спрямованих на утвердження домінування, знецінення адресата та нав'язування асиметричних ролей у дискурсі. Центральне місце в цій стратегії посідають лексико-семантичні засоби агресії, зокрема негативно оцінна лексика, що виконує функцію експліцитного або імпліцитного маркування адресата як неповноцінного, некомпетентного або соціально нижчого. До таких одиниць належать слова й словосполучення з виразним пейоративним компонентом (*нікчемний, безглуздий, недолугий*), які формують негативну оцінку не окремої дії, а особи загалом, що посилює деструктивний вплив мовлення [4, с. 90]. У прагматичному вимірі така лексика не лише передає емоційне ставлення мовця, а й виконує функцію символічного насильства, закріплюючи ієрархічні відносини в спілкуванні [4, с. 92].

Важливим лексико-семантичним маркером мовної агресії є використання ярликів та узагальнювальних номінацій, які редукують індивідуальність адресата та замінюють її стереотипним образом (*ви всі однакові, типові представники, такі, як ти*). Подібні мовні одиниці мають високий ступінь узагальненості та сприяють деперсо-

налізації, що є передумовою дегуманізації в дискурсі [5, с. 258]. Дегуманізація як мовна практика реалізується через зооморфні або об'єктні метафори (*стадо, гвинтик, ресурс*), які позбавляють адресата ознак суб'єктності та моральної цінності, що значно знижує поріг допустимості подальшої агресії [6, с. 68]. З лінгвістичного погляду такі номінації змінюють семантичний статус референта та впливають на його когнітивне сприйняття учасниками комунікації.

Не менш значущими в структурі мовної стратегії агресора є синтаксичні інструменти домінування, передусім імперативні конструкції, які функціонують як засіб прямого або прихованого примусу. Висловлювання типу замовкни, припини говорити, зроби, як сказано не лише регулюють поведінку адресата, а й сигналізують про односторонній контроль над комунікативною ситуацією [7, с.101]. Навіть у формально пом'якшеному вигляді (*давай без цього, тобі краще мовчати*) імператив зберігає прагматичну установку на домінування, що чітко простежується в інтонаційній та контекстуальній організації мовлення.

Окрему роль у реалізації агресивної стратегії відіграють риторичні питання, які формально імітують діалогічність, але фактично не передбачають відповіді адресата. Конструкції на зразок «*Ти взагалі розумієш, що говориш?*» або «*Хіба від тебе можна чекати чогось іншого?*» виконують функцію прихованого звинувачення та дискредитації, позбавляючи адресата права на рівноправну комунікативну участь [8, с. 11]. Такі питання функціонують як маніпулятивний мовний засіб, оскільки заздалегідь програмують негативне тлумачення позиції адресата.

Редукція суб'єктності адресата також реалізується через синтаксичні конструкції, у яких адресат елімінується або подається як пасивний об'єкт дії, наприклад, через безособові та пасивні структури (*так вирішено, тобі сказано, це вже визначили*). Подібні мовні форми нівелюють агентність адресата та знижують його комунікативну автономію, що є характерною ознакою дискурсу домінування [9, с. 62]. З позицій лінгвістичного аналізу доцільно звертати увагу саме на регулярність уживання таких конструкцій, оскільки їх систематичність свідчить про стратегічний, а не випадковий характер агресивної мовної поведінки.

Практичним завданням лінгвістичного аналізу мовної стратегії агресора є навчання розпізнаванню стійких мовних маркерів агресії на різних рівнях мовної системи – лексичному, семантич-

ному та синтаксичному. Виявлення повторюваних негативно оцінних номінацій, імперативних структур і маніпулятивних риторичних питань дозволяє своєчасно ідентифікувати агресивний дискурс і створює підґрунтя для розроблення мовних контрстратегій, заснованих на відновленні суб'єктності та рівноправності комунікації [10, с. 19]. У такий спосіб лінгвістика постає не лише інструментом опису мовної агресії, а й засобом її науково обґрунтованої протидії.

Мовна стратегія жертви в конфліктному або асиметричному дискурсі характеризується специфічною системою вербальних засобів, спрямованих на зниження напруження, уникнення прямої конфронтації та мінімізацію загроз для власної комунікативної безпеки. Центральне місце в цій стратегії посідають тактики пом'якшення та уникнення конфлікту, що реалізуються насамперед через модальні конструкції, умовні та евфемістичні висловлювання. Модальні дієслова й прислівники (*можливо, напевно, здається, я б хотів/хотіла*) знижують категоричність висловлення та сигналізують про невпевненість або залежність позиції мовця від зовнішніх обставин, що є типовим маркером уразливої мовленнєвої позиції [7, с. 98]. Висловлення «*можливо, я неправильно зрозумів(ла), але...*» або «*я не впевнений(а), чи маю рацію*» демонструють прагнення жертви заздалегідь нейтралізувати можливу агресивну реакцію співрозмовника.

Умовні конструкції (*якщо можна, якщо ви не проти, було б добре, якби*) виконують функцію непрямого прохання або обережного запиту, що дозволяє уникнути прямого зіткнення позицій і водночас зберегти мінімальний рівень суб'єктності мовця. Евфемістичні висловлювання (*не зовсім коректно, певні труднощі, неприємна ситуація*) замінюють прямі номінації агресії або насильства, що з лінгвістичного погляду свідчить про прагнення жертви зменшити емоційну вагу події та знизити ризик повторної травматизації в комунікації.

Важливим компонентом мовної стратегії жертви є лінгвістичні маркери зниженої суб'єктності, які проявляються, зокрема, у частотному використанні пасивних конструкцій та безособових форм. Висловлення на кшталт «було сказано», «так вирішили», «мені дали зрозуміти» елімінують агента дії або переносять фокус з активного суб'єкта на сам факт події, що знижує відповідальність агресора і водночас послаблює позицію жертви як мовця [4, с. 93]. Пасивізація дискурсу виступає не випадковим стилістичним

прийомом, а системним мовним маркером уразливості та комунікативної залежності.

Самознецінювальні формули (*я, мабуть, перебільшую, це, напевно, дрібниця, я не хотів(ла) створювати проблем*) є ще одним характерним елементом мовної стратегії жертви. Такі висловлювання виконують прагматичну функцію зменшення значущості власних переживань і водночас слугують превентивним засобом проти потенційної агресії з боку адресата [5, с. 260]. З позицій лінгвістики ці формули є показниками внутрішньої інтеріоризації асиметрії влади, коли жертва мовно підтверджує другорядність власної позиції.

Особливе місце в мовній стратегії жертви посідає мовчання як комунікативна стратегія, яке не слід трактувати як відсутність мовлення, а радше як осмислений вибір мовної поведінки. Мовчання може реалізовуватися через редуковані відповіді (*так, не знаю, можливо*), мінімізацію реплік або повну відмову від участі в дискурсі, що виконує функцію самозахисту в умовах комунікативного тиску [6, с. 69]. Такі скорочені мовні реакції знижують інтенсивність взаємодії та обмежують можливості агресора для подальшої ескалації конфлікту.

Відмова від прямої номінації агресії (*це була складна розмова, виникла напружена ситуація*) є ще одним виявом мовчазної стратегії жертви, що дозволяє уникнути відкритого звинувачення та зберегти формальну коректність дискурсу [7, с. 68]. У лінгвістичному вимірі така стратегія свідчить про наявність внутрішнього конфлікту між потребою вербалізації травматичного досвіду та необхідністю підтримання комунікативної безпеки.

Мовна стратегія жертви постає як складна система вербальних і невербальних засобів, у межах якої уразливість конструється через пом'якшення, пасивізацію, самознецінення та мовчання. Аналіз цих лінгвістичних маркерів дозволяє глибше зрозуміти механізми адаптації мовлення в умовах асиметричної комунікації та окреслити потенційні напрями формування мовних контрстратегій, спрямованих на відновлення суб'єктності жертви у дискурсі [9, с. 64].

У цифровому дискурсі мовні стратегії агресора часто знаходять своє втілення у формі мови ворожнечі, тобто сукупності мовних засобів, які спрямовані на дискримінацію, приниження чи виклик агресивної реакції в адресата. Така мова ворожнечі формується на основі дихотомії «ми/вони», де «вони» представляються як негативна, ненормативна чи загрозна група,

а «ми» – як позитивна, легітимна, моральна категорія. Саме лексичні маркери з негативною конотацією, інвективи та образливі епітети створюють когнітивний портрет «іншого», що зменшує моральні обмеження щодо агресії і сприяє її легітимації у віртуальному просторі дискурсу. Це підтверджує аналіз українського та англomовного онлайн-дискурсу, де засоби мови ворожнечі репрезентовані прямими і прихованими закликами до насильства, приниженням соціальних груп і використанням маркерів нетерпимості чи дискримінації.

Одним із практичних наслідків анонімності цифрового середовища є посилення агресивної мовної поведінки, оскільки анонімність знімає соціальні наслідки відповідальності мовця за свої висловлювання, що сприяє феноменам «флеймінгу» та «тролінгу» – формам активної агресії у коментарях і повідомленнях, які мають на меті викликати емоційну реакцію чи конфлікт. У таких випадках лексичні маркери агресії частіше комбінуються з експліцитними атрибутами приниження й іронії, що в узагальненому аналізі проявляється як ескалація конфліктної інтенції мовця.

У цифровому просторі коментарі, пости та месенджери стають «полем бою» для дискурсивного насильства, де мовні стратегії агресора включають репрезентацію адресата як загрози або як неприйнятної іншого, використання інсинуацій, образ, нав'язування однозначно негативних семантичних оцінок. Ці стратегії часто реалізуються через лексичні засоби (непристойні слова, епітети з сильною негативною конотацією, стереотипні ярлики) та структурні маркери, які підсилюють конфліктність висловлення (усічені речення, заголовні літери, надмірна пунктуація, що імітує крик). Така поведінка може бути статистично підтверджена дослідженнями мережевого дискурсу: у великому корпусі даних коментарів і постів стратегії дискредитації та завдання образи є одними з найчастіше фіксованих, поряд зі стратегіями погроз і тролінгу – що свідчить про домінування конфліктних мовних практик у віртуальних просторах повідомлень [6, с. 67].

З іншого боку, мовні стратегії жертви в онлайн-середовищі часто реалізуються у формі рефлексивної вербалізації переживань, вираження страху, болю чи соціальної травми. У коментарях, що адресовані безпосередньо учасникам конфлікту чи широкому колу читачів, жертви конфліктів можуть вдаватися до елементів самоідентифікації, опису пережитих образ і запити

на підтримку, використовуючи лексичні та синтаксичні ресурси для побудови наративу власної позиції. Така вербалізація засвідчує метафоричні одиниці, оцінно-емоційні компоненти, звернення до спільноти, які в сукупності створюють мовний образ жертви, що намагається знайти підтримку або захист у публічному дискурсі.

Асиметрія влади в комунікації насамперед реалізується через мовні механізми контролю над дискурсом, які визначають не лише зміст висловлювання, а й допустимі межі інтерпретації, ролі учасників та розподіл комунікативної ініціативи. У цьому контексті мова функціонує як інструмент закріплення владної позиції через системне використання лексико-семантичних, синтаксичних і прагматичних засобів, що кодують домінування одного мовця та підпорядкованість іншого. До ключових мовних маркерів владної позиції належать категоричні модальні конструкції (*маєш, мусиш, очевидно, безсумнівно*), оцінна лексика з пресупозицією нормативності (*правильно, адекватно, нормально*) та метамовні формули, які апріорно легітимізують позицію мовця (*усім зрозуміло, очевидно для кожного*). Такі одиниці не лише передають інформацію, а й виконують прагматичну функцію нав'язування інтерпретаційної рамки, у межах якої альтернативні погляди маркуються як девіантні або незначущі.

Контроль над дискурсом також здійснюється через синтаксичну організацію висловлювань, зокрема через домінування імперативних, інструктивних та безособових конструкцій, які елімінують агента відповідальності та водночас підсилюють директивний характер мовлення (*потрібно зрозуміти, варто врахувати, так прийнято*). У таких структурах влада реалізується не експліцитно, а імпліцитно, що ускладнює її вербалізацію та опір з боку адресата. Лінгвістично це виявляється у зсуві від діалогічної до монологічної моделі дискурсу, де адресат позбавлений повноцінної можливості впливати на тематичний розвиток комунікації.

Репродукція ролей агресора й жертви відбувається через повторювані мовні патерни, які стабілізують асиметрію на рівні дискурсивної пам'яті. Агресор систематично використовує узагальнювальні номінації, ярлики та категоріальні означення (*ти завжди, ви всі, типовий випадок*), що лінгвістично конструюють адресата як однорідну, знеособлену групу [10, с. 21]. Жертва ж, навпаки, тяжіє до індивідуалізованих, обережних форм самопрезентації, часто використовуючи модифікатори невпевненості (*можливо, здається, я не*

певен/певна), що відтворює знижену суб'єктність у мовленні. Повторюваність таких патернів призводить до автоматизації ролей: агресивна позиція закріплюється як «нормативна».

Дискурсивні наслідки таких маніпулятивних стратегій полягають у нормалізації мовної асиметрії та поступовій ерозії здатності жертви до прямої номінації насильства. Лінгвістично це проявляється у звуженні активного словника жертви, редукції синтаксичних структур та зростанні частотності непрямих, імпліцитних висловлювань, що фіксується у корпусних дослідженнях конфліктних дискурсів: зокрема, за даними автоматизованого аналізу текстів онлайн-взаємодії, понад 60 % реплік осіб, які перебувають у позиції комунікативної залежності, містять маркери невідзначеності або уникнення прямої оцінки, тоді як у домінантних реплік цей показник не перевищує 15 % [6]. Асиметрія влади не лише відображається в мові, а й відтворюється через неї, формуючи стійкі мовні моделі домінування та підпорядкування (табл. 1).

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що мовні стратегії агресора і жертви в цифровому дискурсі формуються як системні лінгвістичні моделі, а не як сукупність випадкових мовних реакцій. Анонімність, асинхронність і публічність онлайн-комунікації створюють умови для інтенсифікації агресивних мовних практик, що проявляється у зростанні частотності інвективної лексики, директивних конструкцій та редукції аргументативних структур.

Агресор у цифровому дискурсі реалізує свою домінантну позицію через категоричність, узагальнення, дегуманізацію та контроль синтаксичної організації висловлювання, що дозволяє йому нав'язувати інтерпретаційні рамки й закріплювати асиметрію влади на мовному рівні. Жертва, своєю чергою, демонструє стратегії мовного самозахисту, які реалізуються через пом'якшення, пасивізацію, самознецінення та мовчання, що знижує конфліктність, але водночас відтворює знижену суб'єктність у дискурсі.

Цифрове середовище сприяє репродукції ролей агресора і жертви через повторювані мовні патерни, які поступово нормалізуються та стають частиною комунікативної норми онлайн-дискурсу. Мова в цифровому просторі не лише відображає конфлікт, а й активно бере участь у його конструюванні та закріпленні, що підтверджує доцільність подальших лінгвістичних досліджень мовних стратегій у контексті асиметричної комунікації.

Типові мовні маркери агресора і жертви в цифровому дискурсі

Комунікативна позиція	Рівень мови	Типові мовні маркери	Приклади мовних структур	Дискурсивна функція
Агресор	Лексичний	інвективна лексика; дегуманізувальні номінації; ярлики	ідіот, ніхто, боти, сміття	Дискредитація адресата, редукція суб'єктності
		узагальнювальні номінації	ви всі однакові, типовий випадок	Стереотипізація, закріплення ролей
	Синтаксичний	імперативні та директивні конструкції	замовкни; йди читай; перестань писати	Контроль дискурсу
		номінативні та еліптичні речення	ганьба; сором	Максимальна оцінність, мінімум аргументації
Прагматичний	іронічні, квазіжартівливі форми	експертик, розумничка	Прихована агресія	
Жертва	Лексичний	нейтралізація номінацій агресії	негатив, неприємні слова	Зниження конфліктності
		самознецінювальні формули	може, я перебільшую	Адаптація до асиметрії
	Синтаксичний	модальні та умовні конструкції	можливо; якщо можна; я не впевнений(а)	Пом'якшення позиції
		пасивні та безособові форми	було сказано; так вийшло	Усунення агента дії
Прагматичний	редуковані відповіді, мовчання	ок; зрозуміло; ...	Самозахист, вихід з дискурсу	

Список літератури:

1. Субота І. Геноцидні стратегії щодо України в російському пропагандистському дискурсі. *Інтегровані комунікації*. 2024. Вип. 1 (17). С. 52–60. DOI: 10.28925/2524-2644.2024.174
2. Завальська Л. В. Комунікативний конфлікт у політичному дискурсі. *Лінгвостилістичні студії*. 2017. Вип. 6. С. 71–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lis_2017_6_9
3. Глушенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. № 6. С. 32–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MoZn_2010_6_5
4. Кухар Н. І. Проблема вербальної агресії в сучасному мовознавчому дискурсі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2025. Вип. 39. С. 87–96. DOI: 10.31652/2521-1307-2024-39-08
5. Голота Т. С. Тексти, що готували агресію: маніпулятивні стратегії ворогів України. *Українське мовознавство*. 2025. Вип. 55. С. 256–293. DOI: [https://doi.org/10.17721/um/55\(2025\).256-293](https://doi.org/10.17721/um/55(2025).256-293)
6. Семченко В. Лексичні конструкції маніпулятивних текстів у Telegram-каналах воєнного часу (на прикладі висвітлення кримського питання). *Актуальні питання масової комунікації*. 2025. Вип. 37. С. 66–75. DOI: 10.17721/SIMC.2025.37.66-75
7. Коць Т. А. Мовна агресія в інформаційному просторі: між стильовою нормою і деструкцією. *Українська мова*. №3 (79), 2021.
8. Моняхова Т., Тулузакова О. Hate Speech in Ukrainian Media Discourse. *Cognitive Studies / Études cognitives*. 2022. № 22. Article 2624. С. 10–19 DOI: <https://doi.org/10.11649/cs.2624>
9. Бутиріна М., Галаджун З., Темченко Л. Концептосфера мови ворожнечі в пропагандистському дискурсі країни-агресора. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. 2024. № 1 (7). С. 59–71. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2024.01.059>
10. Яльнікова Н. І., Юшкевич О. Г. Verbal Aggression: Linguistic and Legal Aspect. *Law and Safety (Право і безпека)*. 2025. № 2 (97). С. 17–26. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2025.2.02>
11. Царьова І. В. Сучасний дискурс інформаційної війни. *Південний архів (філологічні науки)*. 2023. Вип. 95. С. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2023-95-5>

Prenko Ya. O. THE LINGUISTIC STRATEGIES OF THE AGGRESSOR AND THE VICTIM

The article provides a comprehensive analysis of the linguistic strategies of the aggressor and the victim within communicative interaction from the perspectives of modern linguistics, pragmatics, and discourse analysis. Particular attention is paid to identifying verbal markers of aggression and linguistic means of self-protection manifested in oral and written communication, including public, institutional, and digital discourses. The study is grounded in speech act theory, the concept of strategic communication, and critical discourse analysis.

The aggressor's linguistic strategy is interpreted as a system of communicative actions aimed at dominance, devaluation, or manipulation of the addressee. Its key features include the use of imperative constructions, negatively evaluative vocabulary, speech acts of threat and accusation, generalizations, and pragmatic techniques of imposed interpretation. In contrast, the victim's linguistic strategy is realized through tactics of mitigation, conflict avoidance, justification, appeals to social norms and values, or tacit consent, reflecting communicative role asymmetry.

The article argues that the linguistic strategies of the aggressor and the victim are dynamic, context-dependent, and interrelated. Their analysis contributes to a deeper understanding of the mechanisms underlying communicative violence and linguistic vulnerability. The findings have theoretical relevance for conflict linguistics and practical implications for educational, legal, and media communication contexts.

Additionally, the article examines the role of language strategies in shaping the identities of communication participants, where the aggressor and victim are constructed not only as social roles but also as discursive positions. The emphasis is on the fact that the aggressor's speech is often characterized by an attempt to normalize violence through euphemizing, irony, or rationalization of actions, while the victim's speech is characterized by fragmentation, heightened emotionality, or, conversely, excessive formalization of statements. These features testify to the deep connection between linguistic behavior and the psycho-emotional state of communicants.

Particular attention is paid to the analysis of linguistic strategies in situations of asymmetrical power, where control over discourse becomes an instrument of influence and subordination. It has been proven that the repetition of certain linguistic patterns contributes to the consolidation of the victim's role and complicates the way out of a communicatively traumatic situation. At the same time, the potential of transformational linguistic strategies that can contribute to the restoration of the victim's subjectivity through the rethinking of linguistic means of self-presentation and resistance is outlined.

Keywords: *linguistic strategy, aggressor, victim, verbal aggression, communicative interaction, discourse analysis, pragmatics.*

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026